

והרמב"ן הקשה על כך, הלא כשהכשירו השחיטה הכשירו גם כשהעור כבר נפגם ואפילו בחצי קנה פגום, ומה טעם לא נחוש באופנים אלו לנקיבת העוקץ את הסימן. ועוד קשה: שני עוקצים הסמוכים זה לזה בראש הסכין, אי אפשר לאחד מהם לקרוע עור ובשר קודם שיגע השני, ומה טעם פסלו את השחיטה.

ולכן פירש 'מסוכסכת מרוח אחת' שעוקץ הפגימה כפוף כעין מגל קציר, ואין המסוכסכת קורעת אלא בצדה האחד, הלכך כשהוליד ולא הביא אין העוקץ קורע כלל. ואולם כשיש כמה פגימות חוששים שמא תוך כדי השחיטה חזר הסכין לאחוריו בלא משים וקרע, אבל בפגימה אחת אין לחוש לכך. ומסתבר לפי זה שאין חילוק אם הפגימה נמצאת בראש הסכין או באמצעו, בכל אופן אין לחוש שמא החזיר מעט לאחור במקום הפגימה וקרע. ואכן הרי"ף כתב שלפי מה שהסיקו 'כגון שהוליד ולא הביא', שוב אין צורך להעמיד בפגימה בראש הסכין דוקא. ורש"י ותוס' לא פרשו כן, וכן בה"ג.

ע"ע ברשב"א וברא"ש פירוש שלישי [לפיו כשאמרו 'דקאים ארישא דסכינא' פירושו שהעוקץ פונה לצד אחד]. פירוש זה תואם להלכה עם הרי"ף, אלא שבפשט הגמרא הוא שונה מפירוש הרמב"ן.

'מי לא אמר רבי זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה...'. יש מדקדקים מלשון זו [שלא אמר 'דהאמר רבי זירא...'] שהלכה פסוקה היתה זו בימיהם, ולכך מקשים ממנה כמו ממשנה וברייתא (עפ"י רבנו יונה, מובא ברא"ש סי' ח ובתוספותיו כאן. וכן נקטו כמה פוסקים – ער"ן וכס"מ א, כב בדעת הרמב"ם; ראב"ד, מובא ברא"ש; העיטור ב, ב).

ואולם יש פוסקים שהשמיטו דברי רבי זירא מהלכה, מאחר ונוקטים כרב אשי שהצריך בדיקה גם מצדי הסכין, הרי שאין אומרים 'בית השחיטה מרווח רווח' (עפ"י הרי"ף. וכ"ג הרא"ש בהרמב"ם; רש"ל ב"ח ולבוש). ויש מקום לקיים שתי ההלכות ולחלק בין הנידונים; אמנם בית השחיטה מתרווח בכדי שהסכין המלוּבן לא תכווה הסימנים בצדדים, אבל בליטה היוצאת מצדי הסכין יכולה להיתפס בסימן ולקרעו. ומה שלא השיבו כן, משום שנראה להם דבר פשוט וקל לחלק ולא חשו להשיב. גם יש לחלק ולומר שבסכין מלוּבן השוחט נזהר שלא יטנו לצדדים, משא"כ לענין פגימה אם לא יבדוק פעמים יש שם פגימה ואין יודע ולא יזהר מלהטות (עפ"י רשב"א ורא"ש שם בשם רבנו יונה).

ויש אומרים שרבי זירא לא התיר אלא בדיעבד, אבל לכתחילה חוששים להטיה ולכווית סימנים, ומטעם זה צריך בדיקה לכתחילה אף בצדדים (עפ"י ראב"ד, מובא בראשונים שם).

'בחולין לא קמיירי'. אעפ"י ששייך פגם גם בשחיטת קדשים, כיון שקיים גם בחולין, לא קמיירי (ריטב"א).

הרדב"ז (ח"א רנד) כתב להוכיח מכאן שבמליקת העוף אין פוסלת פגימה בצפורן, שאם כן היה לו למנות פגימה נוספת שהיא בקדשים – פגימת צפורן למליקה, אלא משמע שפגימה אינה פוסלת במליקה.

דף יח

'כדי שתחגור בה צפורן'. תחגור – תעצר, תתעכב [יתכן שלכך נקרא הפיסח 'חיגר', על שום הליכתו המקוטעת; פוסע ועוצר פוסע ועוצר].

כמה ראשונים נקטו שכל שהציפורן מרגשת בפגימה – פסולה. ולפי פירוש זה יש אומרים ש'חגירה' משמעותה חריגה ותזווה מהמקום [כמו 'ויחגרו ממסגרותיהם' (שמואל-ב כב, מד. ע"ש ברד"ק). וגם שם י"מ מלשון חגור. ויתכן על שום שאינו הולך בקו ישר אלא זו לצדדים בהליכתו. ע' ערוה"ש יתד]. (ע' בדק הבית להרא"ה יג, א. ומובא בריטב"א. ויש אומרים שכן היא גם דעת הרא"ש. עפ"י פ"ח ושו"ע הגר"ו).

יש מהראשונים שכתבו שהאמוראים דלעיל שהיו בודקים בבשר או בחוט השערה או בשמש ובמים, חולקים על רב חסדא וסוברים שאפילו אין הצפורן חוגרת, כל שהחוט והבשר חוגרים, או אפילו פחות מזה – פוסל. וכך פוסקים כמה ראשונים (כ"מ ברמב"ם הל' שחיטה א, יד; רמב"ן ורשב"א). ויש סוברים שלדברי הכל חגירת הצפורן היא שפוסלת [כן כתבו להוכיח ממה ששאלו על ריש לקיש מדוע לא מנה פגימת סכין, ותרצו בחולין לא קמיירי, ומדוע לא אמרו בפשיטות שריש לקיש חולק – משמע שהוא דין מוסכם. ויש דוחים שמ"מ היה לו לומר ארבע פגימות הן, שלש בכדי חגירת צפורן ואחת בכל שהו. עפ"י מפרשים]. אלא שלכתחילה הקפידו לבדוק בבדיקה מעולה יותר, אבל אם שחט בסכין שאין הצפורן חוגרת – כשר (עפ"י ריטב"א ורא"ה).

'... לא קשיא, הא בסידא הא באבנא'. טעם החילוק פרשו ראשונים: באבנים נאמר אבנים שלמות, הלכך כל שפגימתן בחגירת צפורן כבר אינן שלמות, אבל בסיד אין לימוד מפורש שיהא שלם ולא פגום אלא הלימוד הוא מהכתוב במזבח וזבחת עליו – כשהוא בחזקתו ולא כשהוא חסר (כ"כ רש"י עפ"י זבחים נט), או משום שע"י חסרונו נפגם ריבועו של מזבח (ערשב"א), או אפשר שחסרון הסיד פוסל מדבריהם (ערמב"ן וריטב"א) – הלכך אינו פוסל אלא בחסרון הניכר, בטפח או בכזית. וגם אין דרכו של סיד להיות חלק כל כך כמו אבן, הלכך שיעור כל דבר נקבע לפי טבעו ודרכו (ערשב"א). אפשר שהוא טעם לעצמו וצריך לגרוס ברשב"א 'א"נ' ולא 'א"כ' ככתוב לפנינו).

סברא נוספת: האבן שהיא שלמה מתחילתה, ראוי להקפיד על חסרונה יותר מן הסיד הנפרד מטבעו ודרכו להתפורר כשמתביש. 'ואם אדם מקפיד בו הרבה – לא תמצא מעולם מזבח כשר' (עפ"י ריטב"א). בספר יראים ('השלם' ש"י) נקט שפגימה באבנים פוסלת בטפח [או בכזית] ואין צריך לפי"ז אבנים חלקות לגמרי (עתוס), ואילו פגימת הסיד שיעורה בחגירת צפורן משום 'זה א-לי ואנוהו'.

'...ומכריזין אבשריה דטרפה היא' – אין צריך לומר כשידענו ששחט בסכין פגומה, שודאי אסור הבשר מן הדין, אלא אפילו על בשר אחר שנשחט אצלו בסכין יפה מכריזים. או אפילו אבדה הסכין ולא ידענו אם פגומה היתה או יפה, הואיל ולא הראה לחכם ולא נמצאת יפה – מכריזים (עפ"י ריטב"א). משמע מדיוק דברי הריטב"א שכל בשר אחר שנשחט על ידו ולא ידענו במה נשחט, יש לחוש מדינא ולא מקנסא שמה נשחט בסכין זו שנמצאת פגומה.

אך אין להוכיח מזה שגם עתה שאין מנדים יהא בשרו טרפה, כי י"ל שכיון שנהגו להקל בהראיה לחכם מפני שאין הקצבים שוחטים בעצמם כמש"כ הפוסקים, א"כ אין כאן ריעותא גדולה להעשות חשוד בגלל שלא הראה לחכם, הלכך אעפ"י שנמצאת פגומה אין לחוש לשאר הבשר, וכפי שצדד בשו"ע הגר"ו (יח בקו"א כה) בדעת השלחן-ערוך [אלא שמדבריו שם משמע שאם נוקטים שחוששים מדינא אף בזה"ז היה לאסור, רק שמהשו"ע משמע שאינו מדינא]. וע' בשו"ת אבני נזר (יו"ד ט, ו) שצדד בדעת הטשו"ע שלא כתיורן השני בריטב"א.

'ממסמס ליה בפרתא'. נקטו זאת בדרך דימוי ומשל. כלומר אוסרים אותו הבשר במכירה, אפילו לנכרי

[וכגון: 'מחנין ליה בסילוא דלא מבע דמא' – בקוץ שאינו מוציא דם, כלומר נידוי] (עפ"י ריטב"א).
 ואם כי קנס הוא זה, יש בו טעם – שעשאוהו חכמים כמנבל בידים ולא כמי שנודמן בידו נבלה, הלכך
 אסור בסחורה לעכו"ם כשאר דברים טמאים (עפ"י אור שמח שחיטה יב,ג).

'שמתיה ועבריה ואכריזי אבשריה דטרפה הוא...'. הריטב"א פרש בשם מורו [דלא כפרש"י] שהחמיר
 בדינו שלא מן הדין, כי נדמה לו שעשה דרך מרד. ולפיכך כשראה שתינוקות תלויים בו רצה להחזירו
 – שאילו נתחייב להעבירו מן הדין כגון שנמצאת סכינו שאינה יפה – אין מרחמים בדין.
 ויש לשמוע מכך שאם ראה חכם להחמיר בדינו של טבח – הרשות בידו (שם), ואין רשות לחכמים אחרים
 לבטל חומרת החכם בלא קבלת רשות ממנו, אפילו היה הטבח זקוק לפרנסה (עפ"י מאירי).

ע"ע בשו"ת משיב דבר ח"ב סו"י ח אודות חיוב מיוחד לשוחט בכבוד החכמים.

(ע"ב) 'רבי שמעון בן לקיש אכשר בחודא דכובעא. קרי עליה רבי יוחנן: גיסא גיסא'. יש מפרשים
[דלא כפרש"י ורבנו גרשום] ביטוי זה כלשון נופל על לשון: גיסי ריש לקיש, הגיס והעלה

מקום השחיטה יותר מדי (עפ"י ריטב"א כאן; נמוקי יוסף סנהדרין כו [וערש"ש]; תורת חיים).
 ומרש"י ור"ג שלא פרשו כן נראה שלדעתם אין נקרא 'גיס' בלשון רבותינו ז"ל אלא בעל אחות אשתו, ולא בעל אחותו [כבלשון
 המדוברת כיום] – וכמשמעות הפשוטה של המשנה בסנהדרין (כו): 'בעל אחות... וגיסו' [וכן מצינו לעיל ו: שנקרא 'בן
 חמיו']. על כן ריש לקיש אינו נקרא 'גיסו' של רבי יוחנן.

על מקום השחיטה בדרך הרמוז והסוד, הטבעות, שיפוי כובע ותרי חיתי – ע' במובא להלן בסוף הפרק מספר 'מגיד מישרים'.

*

'כתב הרא"ש: והאידינא נוהגין שאין מראין סכינא לחכם, כי בימיהם היו הקצבים שוחטין בעצמם,
 כדאמרין האי טבחא דלא סר סכינא, והשתא נהוג בכל ישראל שאין מאמינים לקצבים וממנים אנשים
 ידועים על השחיטה ועל הבדיקה, ולהם מחלו חכמים את כבודם כי הן זריזים וזהירים, ומתוך כך נתבטל
 בדיקת החכם לגמרי, אף אדם השוחט בביתו, אף כי אינו נכון, כי הרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים
 לבדוק סכין. עד כאן.

ויפה כתב. ואני הגבר אשר ראיתי עני, פעם אחת הייתי בוועד ובקיבוץ חכמים ר"י, ובא שוחט דמתא
 וסכינו בידו והיה המעשה בערב יום כיפור, לשחוט בו כפרות, ולקחתי הסכין מידו ושאלתי אותו אם
 בדוק הוא, והשיב: בדוק. ואני בדקתי בה בעצמי ומצאתי בה חגירת הצפורן, ואמרתי לו: הסכין פגום.
 חזר הוא ולקח הסכין מידי ובדקו כהרגלו במהירות ושחק בי ואמר כשר הוא ובדוק. חזרתי ולקחתי הסכין
 מידו ובדקתי, ומצאתי בה פגימה כבראשונה. ומקצת אלופים גערו בי ואמרו מה לך בנסתרות.
 והשבתי: גלויות הן, כי לא בחנם כתב הרא"ש הרבה צריך ישוב הדעת ויראת השם בבדיקת הסכין. עד
 שהיה לשם זקן אחד בעל הוראה, ולקח הסכין מידינו ובדקו בנחת כמוני ומצא בה פגימה בחגירת
 הצפורן. ואמרתי א"כ משבח אני את המתים שכבר מתו שאמרו צריך הרבה ישוב הדעת ויראת השם
 בבדיקת הסכין. וכן ראוי להזהיר השוחטים ולהקפיד עליהם בדבר זה' (ים של שלמה).

'הלא תראה כי יבדוק אדם פעמיים ושלוש ולא ירגיש בפגימה דקה ואחר כך ימצאנה, כי הכין לבו
 באחרונה, ובחינת חוש המישוש כפי כוונת הלב' (שערי תשובה לרבנו יונה ג,צו).

- ב. אבן במזבח שנפגמה בהגירת צפורן, לא נפסל המזבח אלא אם האבן כולה שיעורה טפח או כזית, שבהעדרה נפסל המזבח (עפ"י חדושים ובאורים).
- ג. יש אומרים [דלא כפי הנראה מהתוס'] שאבנים שאינן חלקות, אם כך היא צורתן מתחילת ברייתן, כגון שהן שקועות בקרקע בתולה – כשרות למזבח (ע' תפארת ישראל ורש"ש מדות ג,ד; שפת אמת סוכה כט; אבי עזרי בית הבחירה א,טז. מצויין ב'שלמי שמעון').

דף יח

- ל. א. טבח שאינו מציג סכינו לפני החכם שיבדקנו קודם שחיטה, מה דינו?
ב. מה דינה של שחיטה בשן ובציפורן?

א. אמר רב הונא: טבח שאינו מציג סכינו לפני חכם לבדיקה – מנדים אותו (מפני זלזול בכבוד החכם). ורבא אמר: מעבירים אותו מאומנותו ומכריזים על בשרו שהוא טריפה. ופרשו שאין כאן מחלוקת, כאן בשנמצאת סכינו יפה, כאן בשלא נמצאת יפה. ואולם רבא בר חנינא העביר טבח שלא הראה לו סכינו, וגם הכריז עליו טריפה, הגם שנמצאת סכינו יפה. אך לבסוף רב אשי הכשיר הבשר (בהסכמת רבא בר חנינא).

רבינא אמר: כשלא נמצאת סכינו יפה משחיתים את הבשר בפרש, כלומר (ריטב"א) אוסרים עליו אף למכרו לנכרי (וכשנמצאת סכינו יפה – מכריזים עליו שטריפה היא משום קנס, אבל מניחים למכרו לנכרי. רש"י).

א. אין לחכם למחול על כבודו שלא יראוהו סכין, מפני שיש תועלת גדולה בדבר – שהרי בדיקת סכין צריכה דקדוק יתר ומי כהחכם יודע להזהר. ומ"מ למעשה אחר שאין חכמים מקפידים בדבר, אין משמתים את הטבח שאינו מראה סכינו לחכם, שלא כבודות ראשונים (רשב"א בשם הראב"ד לעיל י. ויש מחלקים בין שוחט שידוע הלכות השחיטה בעיון ושוחט שאינו יודע. עפ"י רדב"ז. וע' משיב דבר ח"ב סו"ח ח). וי"א שאין החכם יכול למחול (עש"ך יח סק"ח בדעת הרמב"ם וסמ"ג). וי"א שיכול למחול ומכל מקום חכמים הצריכו שאדם אחר יבדוק הסכין ולא השוחט עצמו, כי יש טורח רב בתיקון הסכין וחוששים שיתעצל ולא ידקדק כל כך בבדיקתה (עפ"י שו"ע הגר"ז בקו"א ט).

ב. מה שאמרו 'משמתין...'. – מדובר בטבח קבוע, ולא באיש השוחט בביתו (ריטב"א. וברא"ש משמע שמן הדין גם השוחט בביתו צריך להראות סכינו לחכם).

ג. ההכרזה על בשרו שהוא 'טרפה', יש מי שכתב שאין צריך לומר על הבשר שנשחט בסכין פגומה אלא החידוש הוא שגם בשר שנשחט אצלו בסכין יפה מכריזים. או כאשר אבדה הסכין ולא נמצאת יפה, אעפ"י שלא ידענו אם היא פגומה – מכריזים (עפ"י ריטב"א).

ד. הרא"ש תמה על השמתת הרי"ף דינו של רבינא, שאם לא נמצאת סכינו יפה פוסלים את הבשר מלמכרו אף לנכרי. וכתב בבית יוסף (יח,יז) שהרי"ף נקט שרבינא מפרש מחלוקת האמוראים בנמצאת סכינו יפה, והואיל והפסד ממון הטבח הוא לכך פסק הרי"ף להקל כלשון ראשונה (וכן הרמב"ם השמיט דברי רבינא).

- ב. שן וצפורן תלושות – מותר לשחוט בהן (רבה בר רב הונא. וכן תניא בתוספתא א,ג), אבל לא בשני שיניים או יותר, מפני שיש הפרש ביניהם, וכסכין פגומה.
שן וצפורן המחוברים (לבעלי חיים. רש"י) – אין שוחטים בהן, וכרבי שפסל שחיטה במחובר (כדלעיל טז:).

שן המחוברת ללחי והלחי תלושה – הריהי שן תלושה. כן כתב רש"י. וכ"כ הרמב"ם ששוחטים בה לכתחילה. והטור השיג על כך. והאחרונים הסכימו כדעה ראשונה (עב"י ושו"ע ו,ג; תורת חיים).

דין שחיטה במגל קציר – לעיל טו-טז.

ההולך ממקום למקום, דינו לענין חילוקי המנהגים – בפסחים נא.

דפים יח – יט

לא. א. היכן הגבול העליון של מקום השחיטה בצואר הבהמה?
ב. השוחט בטבעות המקיפות את הקנה, האם שחיטתו כשרה?

א. נחלקו תנאים מהו הגבול העליון של מקום השחיטה; לתנא קמא דמתניתין, הוא תוך הטבעת הגדולה העליונה המקיפה את הקנה. כששוחט שם צריך שישיר בה מלא החוט (כלומר כלשהו) על פני כולה, ואם יצא ממנה מעט למעלה – הרי זו 'הגרמה' ושחיטתו פסולה. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: די במלא חוט על פני רובה. (רב ושמואל פסקו הלכה כר"ב). אך נראה מדברי הראשונים בהמשך שלא אמרו אלא לענין דין 'רובה ככולו' בהגרמה ולא לענין מקום ההגרמה. וכ"מ מרש"י יט: ד"ה הכא נמי, שרב הונא בשם רב נקט כרבי חנינא). ונחלקו שתי לשונות בגמרא בדברי רב אסי, האם מחלוקת חכמים ורבי יוסי ברבי יהודה אמורה כשהגרים בשליש האחרון של הקנה, אבל הגרים בשליש הראשון לדברי הכל פסולה. או שמא הגרמה בשליש האחרון לדברי הכל אינה פוסלת כי די בשחיטת רוב סימן, לא נחלקו אלא כשהגרים שלישי ושחט שני שלישי במקום הראוי.

א. ללשון ראשונה, כששחט שני שלישי והגרים שלישי, יש מצדדים שחכמים פוסלים מדרבנן אבל

מדאוריתא כבר נכשרה השחיטה ברוב (עריטב"א; לב אריה; חדושים ובאורים).

וכשהגרים שלישי ושחט שני שלישי שפסול, יש מי שכתב שאם שחט למטה ממקום ההגרמה באותו צד בקנה שהגרים בו [ולא המשיך את ההגרמה בשחיטה] – כשר, שהרי החיות יצאה בשחיטה בלבד (עפ"י רעק"א, ע"ש; תבו"ש כד – והחמיר שם לענין מעשה. ע"ע חו"ב סי' ד,ב).

ב. ללשון שניה, הגרים שלישי ושחט שני שלישי לרבי יוסי ברבי יהודה המכשיר, יש אומרים

שההגרמה אינה מצטרפת לשחיטה, הלכך אם לא שחט שני שלישי (כלומר רוב) פסולה (עפ"י רש"י). ויש סוברים שמצטרפת, כדין חצי קנה פגום במקום שחיטה (עפ"י רמב"ן חדושי הר"ן וריטב"א).

בברייתא מובאת עדותו של רבי חנינא בן אנטיגנוס על מוגרמת שהיא כשרה. ופרשו דבריו (ריב"ל ועוד אמוראים), אפילו שחט מעל הטבעת כשרה. והסיקו הלכה כמותו (שכל עדות – הלכה היא. רש"י, רא"ש). ונחלקו אמוראים עד היכן כשר; יש מכשירים אפילו בחוד ה'כובע' שמעל הקנה (ריש לקיש. אותו כובע הוא סחוס לבן. ועליו מונח לשון בשר ונאחו בחידוד לסתום הקנה בשעה שהבהמה אוכלת. עפ"י אשכול ומאירי. וע' כלבו קן. ואתו בשר אינו נקרא 'שיפוי כובע' – רש"י), ויש שהחמירו ופסלו אפילו נגע הסכין ב'חיטים' (= בלוטות התריס) הנמצאות בקנה אצל הכובע [ומתפשטים מעט בשיפוי של כובע. מאירי, האשכול. וע"ע פלתי כ,א ודע"ת שם] (מר בר רב אשי; רב פפי בשם רבא. והיה צד בגמרא לפרש דעתו אפילו פגע ולא נגע בהן פסולה – כפרש"י והרשב"א. וע' גם בתורת חיים). ולהלכה הסיקו כדעה הממוצעת, המכשירה אפילו פגע ב'חיטים' ושייר בהן, דהיינו למטה

ממקום שהכובע מתחיל לשפיע (כן הורה רב נחמן, וכרבי יוחנן / רבי חנינא / רבי יהושע בן לוי. וכן אמר רבי חייא בריה דרב אימי. וכן דרש מר זוטרא. וכן אמר רב פפא בשם רבא. והוא כשיעור אצבע למעלה מהטבעת הגדולה. עפ"י מאירי ועוד, מובא בט"ז כ סק"א).

לפי הגרסה והפירוש שצדדו בתוס', וכן נקט הריטב"א, אין דעה הפוסלת כששייר בחטים. ולפי גרסת ר"ח ורמב"ן ועוד, לדעת רב פפא בשם רבא אם לא השאיר החטים בשלמותן – פסולה. ולרב אחא אפילו פגע (כלומר הגיע עד אליהם) ולא נגע בהן – טרפה. ויש שפסקו [עפ"י גרסת ר"ח וכו"פ בשם רבא – דלא כפרש"י תוס' רא"ש ור"ן ושאר פוסקים המכשירים בשייר מהחטים כנ"ל] שאם נגע בחטים משהו – פסולה (ראבי"ה; רבנו שמואל – הובאו באו"ח ח"א שעד ובהג"א; רבנו ירוחם ט,ג בשם הגאונים. וע' גם בב"ח סי' כ בדעת הרי"ף). ועכ"פ לכתחילה אין להכשיר זאת, כי אף רבי חנינא לא העיד אלא שכשרה, דהיינו דיעבד (יש"ש). ויש שכתבו לפסול בכל הגרמה מהטבעת העליונה (עפ"י מהרי"ל, מהרי"ו ועוד, ומובא בש"ך) ואולם לא מן הדין אלא משום חומרא, הלכך בהפסד מרובה יש להכשיר (פוסקים שם). וכתבו כמה פוסקים שלכתחילה ראוי לשוחט להתרחק מהטבעת הגדולה ולשחוט למטה, ולפי שאין הכל בקיאים בכל השיעורים, לכן טוב לשחוט באמצע הצואר לארכו, ובבהמה גסה ירחיק ד' אצבעות ודי בזה (עפ"י מרדכי ואגור והגהות סמ"ק קצו; רמ"א וב"ח ופרישה כ). על הגרמה בושט – ע' להלן מג מד. ועל גבול השחיטה למטה – להלן מה.

ב. השוחט בטבעות המקיפות את הקנה; לפרש"י שנקט לעיקר, רב ושמואל פסלו [שלא כדברי רבי יוסי ברבי יהודה בברייתא, וכפירוש רב יוסף] – שאין זה 'קנה'. ורק בטבעת הגדולה כשר [ואפילו יצא ממנה במיעוט, כרבי יוסי יהודה] מפני שהיא מקפת את הקנה בשלמות לכך נחשבת 'קנה', משא"כ שאר טבעות.

ואולם להלכה נוקטים כרבי חנינא בן אנטיגנוס המכשיר את המוגרמת, ולדבריו כשר לשחוט בתוך הטבעות. וכן נהג רבי זירא, וכן הורה רב נחמן. ואמנם היו מקומות בבבל שנהגו בדבר איסור, ונהרא נהרא ופשטיה'.

ישנם פירושים אחרים שרש"י נטה מהם, המכשירים שחיטה בתוך הטבעות לדברי הכל, ורק אם יצא מהן [למעלה או למטה (ערש"י ותוס'), במיעוטן או בחציין] פסול. והרמב"ן והרשב"א ושאר ראשונים (ער"ן בעה"מ רא"ש וריטב"א) חלקו על דברי רש"י ונקטו להכשיר לדברי הכל שחיטה בטבעות [וגם אם יצא מהטבעת לבין הטבעות או לטבעת אחרת. ע' בראשונים כאן ובראב"ן ריג], אלא אם כן שחט רוב טבעת [רוב הקפה] בלבד, ואח"כ הגרים ויצא חוץ לטבעת העליונה – לפי שלא שחט רוב חללו של קנה. [ומשמע שלפרושם לדעת רבי יוסי ברבי יהודה אפילו שחט רק רוב מאחת הטבעות – כשרה. אלא שרב ושמואל לא פסקו בזה הלכה כמותו].

דף יט

לב. מה דין השחיטות דלהלן?

- א. הגרים שלישי ושחט שלישי והגרים שלישי.
- ב. שחט שלישי והגרים שלישי ושחט שלישי.
- ג. שחיטה משוננת כמסרק, שאינה ישרה.